

ПРВА СЕЋАЊА НА НАЈРАНИЈЕ ДЕТИЊСТВО

Давне 1988. године, када смо на Хвару почели да прикупљамо мемоарску грађу³⁰ и материјал за будућу књигу о М. С. Димитријевићу, покушао сам да нешто више сазнам и забележим о његовим првим сећањима. При том сам имао у виду и неке аутобиографије познатих писаца, уметника, сликара (на пример Салвадора Далија), њихове занимљиве и провокативне исказе, записе, указивања и назнаке, са израженијим личним тоном. Памћење је често одлика даровитих и умних људи; њиме се одликују витални и продуховљени појединци, које не оптерећује пртљаг прошлости што су га у себи надвладали и превладали. Без намере да призивамо духове минулих времена и да се прегањамо са њима, бележимо:

– Моја прва сећања на рано детињство углавном „собног детета“, како волим понекад да кажем, веома су драматична, непријатна, па и трауматска. Најранији догађај који ми се тугаљиво врти по памети везан је за летовање на Колочепу, где смо, према препуисци мојих родитеља, стигли 25. јула 1950. Тада сам имао скоро пуне три године. Догодило се да је човека, који је био са нама у хотелу, у прозирној морској води, буквално искасапио моторни чамац у силовитом налету. То је први кобни догађај који сам, преврћући по памети, временски могао да лоцирам – застаје да удахне ваздух и наставља:

– Све се збивало предамном док сам седео недалеко, на пешчаној плажи. Вриска људи уоколо, уморено море пуно крви, и унакажени, до малопре здрав човек, наш познаник...

– Да би се нешто тако дубоко урезало у памћење, пише на једном месту Момчило Настасијевић – потребно је на неки начин да будемо савладани и побеђени од те ствари, појаве, парафразирам песникову мисао и додајем: – Ти си све то надрастао, превазишао, али се упечатљиво упило у свест, као незаборав!

– Године 1953, у Дубровнику, иако врло озбиљно болестан, тата је са неким чудним, неодољивим заносом радио, истраживао у Дубровачком архиву³¹... Ја сам тада нешто погрешно, скривио, а он ме је љутито повео иза хотела „Дубровник“, скинуо каиш и почео њиме да ме туче на очиглед људи који су то згрожено гледали. Тада сам имао шест година. Више од батина, погађала су ме запањена добацивања људи: „Срамота и брука, бије мало дете“. Посматрали су то и моји другови са којима сам се пре тога играо... Вређало ме је и срамотило што су ме људи сажаљевали и чудили се његовом тако суровом понашању – прича Милан и окреће главу мало у страну.

– Постоји и ружно сећање са Охрида. Тата је купио велику лубеницу из једног од великих бостаништа, поред пешачке стазе, између Горице и Охрида...

– Андрић, при крају својих лирских записа са Охридског језера, описује нешто од тога – прекидам га и помињем како се тамо, тик уз саму воду, смењују обрађена земља, бостаништа и шаша³².

30 *Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Хвар, 27. I 1988. године.*

31 *На основу богате грађе из овог Архива настали су Дубровачки каравани.*

32 *Наш нобеловац поред осталог пише: „Крај једног бостана, у коме се испод лишћа*

– Заиста је била огромна та лубеница – продужава Милан да приповеда. – И појео сам једно-два мања парчета; а онда он је почео да ме нагони и тера да једем на силу, са оном психологијом да се ништа не баци... Пошто више нисам могао да гутам, почео сам да повраћам, и скоро да су ми комадићи ишли на нос... Од тада па до завршетка студија, нисам очима могао да видим лубеницу... Било је момената, додуше ретких, када се он ћудљиво понашао – објашњава нам без намере да нешто прикрива и оћуткује.

Тражим од Милана да ми детаљније оприча појединости о начину живота, забављању, дечјим играма, односу са млађом сестром Нином, како би се бар донекле употпунила слика и представа о најранијем периоду детињства.

– У предшколском периоду сестра и ја смо готово били нераздвојни. Често смо, забављајући се, маштали и стварали свет за себе, у много чему изван овог оспољеног. Једно од нас би започињало причу из имажинације, а онда смо настављали да је развијамо, чарамо и надограђујемо, понекад би се то продужавало данима, у све новијим облицима и са садржајима прихватаним из прочитаних књига³³ или свакодневице живљења...

Понекад смо имитирали наше укућане, служили се њиховим речима, опонашали их у гестама.³⁴

– Да ли су они то запажали, замерали, или можда учествовали у томе, на пример Бапка? – распитујем се.

– Чешће смо то радили када би остајали сами, док су се они бавили својим пословима... Играјући се, правили смо, од коцкица и предмета што су нас окруживали, неки свој свет, градове са кућама, улицама, стварчицама и наравно са људима.

жуте зреле диње, колиба на четири коца, са кровом од сламе. Пред њом старац чувар, сам и погружен..." – Овакве и сличне слике виђао је и опричавао и Милан приликом учесталих боравака у Охриду.

33 Милан је доста често даровао своје и очеве књиге разним библиотекама у земљи и иностранству. Догађало се да је вишетомна изабрана нумизматичка дела оца Сергија, веома гломазна и теретна, носио широм Европе и поклањао најеминентнијим књижевним фондовима. Повремено је, као уздарје, примао и одговарајуће захвалнице, какав је на пример случај са књижницом у Прокупљу, којој је поклонио више стотина књига. О томе сведочи захвалница поменуте Народне библиотеке „Раде Драинац“, од 9. фебруара 2007.

Неки су благовремено на интернету објављивали фотографије снимљене приликом предаје књига, уз пригодну захвалност дародавцу. Ово истичем пошто сам био сведок свеколиког настојања у овом послу, на пример, на релацији Панчево – Баваниште – Ковин и другде; у првом реду на подручју Поморавља, од Јагодине, преко Параћина до Ћуприје.

Овде посебно скрећем пажњу на физички напор и запињање да се књиге однесу и доставе Националној библиотеци у Паризу, потом Националној, Универзитетској и библиотеци Академије наука у Софији, Националној и Универзитетској у Бечу и другим еминентним балканским и европским библиотекама (Русија, Енглеска, Ирска, Белгија, Румунија, Грчка, Немачка)

34 *Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Хвар, 28. I 1988. године.*

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
"РАДЕ ДРАИНАЦ"
ПРОКУПЉЕ

ЗАХВАЛНИЦА

Др Милану С. Димитријевићу
за поклон књига
библиотеци

У Прокупљу

9. II . 2007

Директор
Lazarević

– Па да, изван човека и није могуће проналазити, откривати нове светове – упадам му поново у реч, без намере да га ометем у том поетичном досликавању.

– А када бисмо се увукли у тај наш новостворени свет, градили смо га, усавршавали, употпуњавали...

– Напомињем да сам видео како су то у своје време чинили Љубиша и – твој Влада. И они су трасирали улице, обележавали их, а онда се са ситнијим играчкама кретали по њима, уз имитирање аутомобилских и других сирена...

– После је мој Влада дуго био обузет тиме и сам се играо у тако замишљеном граду, што је било занимљиво и за посматрање – говори Милан убедљиво, правећи прикладно поређење.

– Важно је навикавати се од најранијег детињства на свет онакав какав јесте, да бисмо се касније лакше и боље снашли у њему – додајем као коментар, са извесним педагошким знањем.

– Сестра и ја смо се у Београду врло мало дружили и играли са другом децом, само понекад у парку код Вуковог споменика. Мало смо излазили на улицу; нисмо се дружили са комшијском децом, били смо сами себи довољни – заокружује Милан овај део приче. А мало потом додаје:

– Нина просто није могла без мене да се игра. Кад остане сама, не зна шта ће са собом, једва је чекала да се вратим – говорила је мама, једном док сам са ђацима био на Авали... До поласка у школу, нисам се мешао са другом децом. Кретао сам се по кући са Бапком, родитељима, Нином. А када сам пошао у основну школу, на мене су „налетеле“ све дечје болести, па сам често изостајао – казивао је Милан док сам пажљиво бележио његове речи.

Распитујем се за другове, за природу младалачких пријатељстава.

– Увек сам имао једног-двојицу одабраних пријатеља, уместо површних и пролазних другарских веза. Повезивали смо се према складу и блискости у мишљењу... Зато се готово увек боље осећам у мањем друштву него у великом. Када се многобројно разбије на мање групе, ја онда у једном или двојци имам саговорника – вели Милан, и сада удубљен у сећања по којима као да и даље пребире.